

Bijlagen bij de lesbrief over Annie M.G. Schmidt

Bijlage 1

De burgemeester van Hogeزande

De burgemeester van Hogeزande
tekende eendjes op de wanden,
tekende eendjes op de muren
en op de schutting van de bureن,
allemaal eendjes op een rij,
met een rood krijtje, met een rood krijtje.

En alle mensen in Hogeزande
wrogen hun handen, wrogen hun handen:

overall eendjes op de ruiten,
op de geheime raadsbesluiten
en op de deuren en op de daken
en op het witte tafellaken
en op de rug van juffrouw Kuiten
en op het standbeeld van De Ruyter,
in het stadhuis en op het station,
omdat hij't echt niet laten kon.
O wat een toestand in Hogeزande.
Iedereen vond het heus een schande.
Eindelijk namen ze een besluit:
de burgemeester moet er's uit!
Hij moet een jaartje naar de tropen.
Laten we dan maar het beste hopen.
Dat was ontzettend wijs bekeken.
Hij ging op reis naar verre streken.

Gisteren is hij weergekeerd.
Hij heeft het helemaal afgeleerd!
Hij werd met boem-ta-ta ontvangen
en met een bloemenkrans behangen.
't Is nu voorbij en het gaat hem uitstekend
en hij heeft nooit meer een eendje getekend.

De burgemeester van Hogeزande
tekent nu tijgertjes op de wanden,
tekent nu tijgertjes op de muren
en op de schutting van de burgen,
allemaal tijgertjes op een rijtje,
met een rood krijtje, met een rood krijtje.

Pas op voor de hitte

Denk aan juffrouw Scholten,
die is vandaag gesmolten,
helemaal gesmolten, op de Dam.
Dat kwam door de hitte,
daar is ze in gaan zitten
- als je soms wil weten hoe het kwam.
Ze hebben het voorspeld: pas op, juffrouw, je
smelt!
Maar ze was ontzettend eigenwijs...
Als een pakje boter,
maar dan alleen wat groter,
is ze uitgelopen, voor 't paleis.

Enkel nog haar tasje
lag daar in een plasje...
Alle kranten hebben het vermeld
op de eerste pagina.
Kijk het zelf maar even na.
Ja, daar staat het, kijk maar: dame smelt.

Die arme juffrouw Scholten...
helemaal gesmolten...
Als dat jou en mij eens overkwam...
Lâ we met die hitte
overall gaan zitten...
maar vooral niet midden op de Dam.

Varkentje in Vught

Er is een varkentje in Vught
dat voor de spiegel staat en zucht:
Ik word te dik, ik word te vet,
ik ben niet slank, ik ben gezet.
Ik denk dat ik wat minder eet.
Ik ga een tijdje op dieet,
want ik moet denken aan mijn lijn.
Alleen maar rauwkost en azijn
en af en toe alleen een vrucht,
zo zucht
dat varkentje in Vught.

Zeven motten

Met een tekening van Sylvia Weve

Zeven motten in een mantel,
wiedelewintel, wiedelewantel,
zeven motten in een mantel van mevrouw.
Die twee grote zijn de ouders
en die wonen in de schouders
en de kindertjes die zitten in de mouw.

Moeder Mot zegt: Is het lekker?
Morgen gaan we naar de jekker,
morgen gaan we naar de jekker van meneer!
En dan krijgen we als toetje
nog een heerlijk vilten hoedje,
o, zo'n lekker vilten hoedje, met een veer!

Eerst maar zoet die mouw opeten
en 't manchetje niet vergeten!
Als die mouw op is, dat zeg ik jullie vast,
mag je naar het mottenschooltje
in dat roze kamizootje
op het allerhoogste plankje van de kast.

Wiedelewintel, wiedelewantel,
zeven motten in een mantel.
Dan gebeurt er een verschrikkelijke ramp.
Want ze gaan de kleren luchten
en de motten moeten vluchten
en ze vluchten in de franje van de lamp.

't Kleinste motje zit te klagen
en om ribfluweel te vragen,
maar de vader zegt dan eindelijk, tot slot:
Blijf maar zitten, eet maar franje,
anders komen ze weer an je,
en... zo is het leven, kind... wat mot, dat mot

Minoes – kattenpersdienst¹

‘Ga zitten, Tibbe,’ zei de hoofdredacteur.

Tibbe ging zitten. Het was precies een week geleden dat hij ook op deze stoel zat, knipperend tegen het licht. Toen was het een heel akelig gesprek geweest. Nu was het anders.

‘Ik weet niet wat er met je gebeurd is,’ zei de baas. ‘Maar je bent wel erg veranderd, Tibbe. De vorige week had ik je bijna de deur uit getrapt, weet je dat? Ik wou je ontslaan, jazeke. Enfin, dat heb je wel gemerkt. Die éne kans wou ik je nog geven. En kijk eens aan! In die ene week kom je met allerlei interessante nieuwtjes aandragen. Jij was de eerste die het wist van meneer Smit en zijn jubileum. En jij was de eerste die iets wist van het nieuwe zwembad. Dat was nog geheim. En *toch* ben jij erachter gekomen... ik heb me afgevraagd: *hoe* kwam jij dat te weten?’

‘Tjaa...’ zei Tibbe. ‘Ik heb eens gepraat met deze en gene.’

Die ‘deze en gene’ was enkel Minoes geweest. En Minoes had het van de Gemeentepoes, die altijd de geheime zittingen van de Raad bijwoonde op het Stadhuis.

‘En dat stukje over die *vondst* bij de kerk,’ zei de baas. ‘Een pot met oude munten gevonden in de kerktuin! Weer was jij er als de kippen bij. Weer was jij de eerste.’

Tibbe glimlachte bescheiden. Het was een dochter van Jakkepoes die met die bericht was aangekomen. Het was de kerkpoesEukemeentje geweest. En zij was het zelf, die de pot oude munten had gevonden toen ze krabde in de kerktuin om eenvoudige toiletredenen. Tibbe was meteen naar de koster gelopen om het te vertellen. En hij had er dadelijk een stukje over geschreven.

‘Ga zo door Tibbe,’ zei de baas. ‘Blijkbaar ben je nu helemaal over je verlegenheid heen.’

Tibbe kreeg een kleur. Het was niet waar... helaas. Hij was nog net zo verlegen als vroeger. Alle nieuwtjes kwamen van de

katten en hij hoefde ze enkel maar op te schrijven. Hoewel... nee, vaak moest hij wel even controleren of het allemaal *waar* was wat de katten vertelden. Maar dat lukte meestal met een enkel telefoontje: ‘... ik heb gehoord, meneer dat er dit of dat, of zus en zo... Is dat waar?’ Tot nu toe was het altijd waar geweest. De katten hadden niet gelogen.

Er waren zo vreselijk veel katten in Killendoorn. Ieder gebouw had er een of meer. Nu, op dit moment zat er een in de vensterbank van deze kamer. Het was de Redactiekat. Hij knipoogde tegen Tibbe. Die kat luisterde alles af, dacht Tibbe. Ik hoop niet dat hij lelijke dingen over mij vertelt.

‘En ik dacht er dus over...’ zei de hoofdredacteur, ‘om je aan het eind van de maand wat meer salaris te geven.’

‘Dank u wel, fijn meneer,’ zei Tibbe. Terluiks keek hij even naar de Redactiekat en voelde dat hij alweer bloosde. De kat had iets van koude minachting in z’n blik. Waarschijnlijk vond hij Tibbe veel te onderdanig en kruiperig.

Even later op straat, waar de zon scheen, had Tibbe alleen nog maar de neiging om te hollen en te huppelen, zo opgelucht voelde hij zich.

En hij riep hard ‘hallo’, toen hij een bekende tegenkwam. Het was Bibi, een klein meisje dat in de buurt woonde en wel eens bij hem op visite kwam.

‘Wil jij een ijsje?’ vroeg Tibbe. ‘Kom mee, dan krijg je een heel groot ijsje van me.’

Bibi zat op school bij meneer Smit en ze vertelde hem dat er een tekenwedstrijd was en dat zij van plan was een grote prent te maken.

‘Wat ga je tekenen?’ vroeg Tibbe.

‘Een poes,’ zei Bibi.

‘Hou je van katten?’

‘Ik hou van alle beesten.’ Ze likte aan haar roze grote ijsje.

‘Als je een tekening af hebt, kom ‘m dan maar een laten kijken,’ zei Tibbe en hij ging naar huis.

Het was nu een week dat juffrouw Minoes bij hem op zolder woonde en alles bij elkaar genomen viel het best mee. Eigenlijk kwam het erop neer dat hij twee katten had in plaats van een.

Minoes sliep in de doos. En ze sliep meestal overdag. ’s Nachts ging ze door het

¹ Uit *Minoes*(2001) van Annie M.G. Schmidt

keukenraam naar buiten, het dak op. Dan zwierf ze over de daken en door de achtertuintjes, ze sprak met de vele katten in de omtrek en pas tegen de ochtend kwam ze thuis en ging haar doos in.

Het belangrijkste was dat ze voor nieuws zorgde. De eerste dagen was het Fluf geweest die ijverig speurde naar nieuwtjes. Maar Fluf was geen echte nieuwskat.

Hij kwam meestal met roddelpraatjes overkattengevechten, over een rat in het havenkwartier of over een haringkop die hij ergens had gevonden. Hij bemoeide zich zelden met mensengeruchten.

Nee, de grote bron van al het nieuws was Jakkepoes. Zij wist alles.

Dat kwam vooral omdat ze een zwerfkat was en soepvlees wegkaapte bij alle lagen van de bevolking. En omdat ze een uitgebreide familie had.

Overal in de stad worden kinderen en kleinkinderen van de Jakkepoes.

's Nachts ontmoette Minoes haar op het dak van de Verzekeringsbank en elke keer bracht ze een plastic zakje vis voor haar mee.

'Bedankt,' zei de Jakkepoes dan. 'Mijn dochter, de Gemeentepoes, wacht op je bij het Stadhuis. Ze zit op een van de stenen leeuwen aan de voorkant en ze heeft een nieuwtje voor je...'

Of: 'De kat van de slager wou je iets vertellen. Hij zit in de derde tuin links, vanaf de kastanje...'

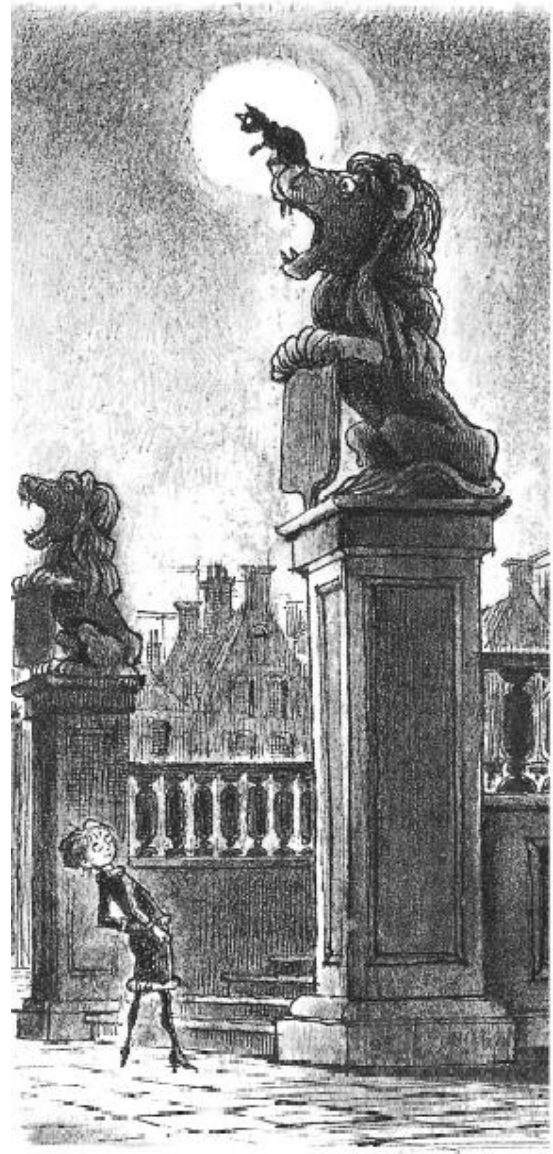
Nog dezelfde nacht ging Minoes dan langs de brandtrap van de Verzekeringsbank naar beneden, sloop over een binnenplaatsje en kwam door een achterpoortje in een steeg. En vandaaruit naar de afgesproken plek waar een of andere kat zat te wachten.

'Binnenkort,' zie de Jakkepoes, 'zullen we op een andere plek bij elkaar moeten komen. Ik voel dat mijn jonkies over een paar dagen geboren zullen worden en dan moet ik bij die kleine mispunten blijven en kan niet aldoor het dak op. Maar dat hindert niet, de doorgeefdienst blijft bestaan. Alle katten zijn ingelicht. Ze weten allemaal dat je baas op nieuws zit te wachten en ze letten goed op. Ze luisteren en loeren overal. De een geeft het door aan de ander.'

'Waar wil je je jonkies krijgen?' vraagt Minoes. 'Heb je een geschikte plek?'

'Nog niet,' zei de Jakkepoes. 'Maar ik vind wel wat.'

'Kun je niet bij ons komen? Op de zolder?'

'Geen kwestie van!' riep de Jakkepoes. 'Vrijheid blijheid! Zeur niet zo!'

'Mijn baas is erg aardig,' zie Minoes.

'Dat weet ik. Hij is een goed mens, voor zover mensen goed kunnen zijn...maar ik houd nou eenmaal niet van het soort. Zolang ze kind zijn gaat het nog... soms... Ken je Bibi?'

'Nee.'

'Ze tekent me,' zie de Jakkepoes. 'Ze tekent me uit! En zoals ik nu ben, met m'n dikke buik, vindt ze me mooi! Is dat iets om over na te denken? Maar goed, ik zal je laten weten waar ik zit als het zover is. Ergens in de stad, ergens dicht bij een radio.'

'Waarom dicht bij een radio?'

'Kinderen krijgen doe ik het liefst met achtergrondmuziek,' zei de Jakkepoes. 'Het gaat gemakkelijker. En vrolijker. Denk daar zelf eens aan als het je mocht overkomen.'

Als Minoes thuiskwam met een of ander nieuwtje en vertelde hoe ze eraan kwam, riep Tibbe: 'Wat een organisatie! De een geeft het door aan de ander... het is een soort kattenpersdienst.'

'Ik weet niet of ik dat een leuk woord vindt,' zei Minoes weifelend. 'Kattenpers... het doet me denken aan vruchtenpers. Uitgeknepen kat.'

'Geen kattenpers-dienst,' zie Tibbe. 'Een kattenPersdienst.'

Voor hem betekende deze regeling een redding. Het ging hem uitstekend.

Soms, als hij binnenkwam, vond hij Minoes in een hoekje van de zolder. Dan zat ze doodstil te turen, naar een gaatje helemaal onder in de muur, vlak boven de vloer.

'Juffrouw Minoes! Alweer iets wat u moet afleren! Wachten voor een muizengat! Dat doet een dame niet.'

Ze stond op en gaf hem vleierig een kopje.

'Ook dat is onjuist,' zie Tibbe met een zucht. 'Een juffrouw geeft geen kopje. Hoogstens een kopje thee. Ik wou zo graag dat u al die kattige dingen afleerde.'

'Kattig is geen goed woord,' zie Minoes. 'Het heet kats.'

'Goed, kats dan. Maar ik heb het gevoel dat u aldoor katser en katser wordt. Het zou veel beter zijn als u wat meer met mensen in aanraking kwam. En niet alleen met katten. U moet eens wat minder op het dak en wat meer op straat, overdag.'

'Dat durf ik niet, meneer Tibbe. Ik ben bang voor mensen.'

'Onzin, wie is er nou bang voor mensen!'

Ze keek hem even aan met haar scheve ogen en draaide zich verlegen om.

Hoe kan ik zo iets zeggen, dacht hij. Terwijl ik zelf zo schuw ben en zo bang. En ook het liefst enkel met katten zou omgaan.

Maar hij besloot streng te blijven.

'Wat zie ik nu weer!' riep hij.

Minoes zat zich te wassen. Ze likte aan haar pols en wreef met de natte pols achter haar oortje.

'Dat is het toppunt! Bah!, schreeuwde Tibbe.

'Het is alleen maar...' stamelde Minoes, 'omdat ik hoop dat het vlugger zal gaan.'

'Dat wat vlugger zal gaan? Het wassen?'

'Nee, dat gaat vlugger onder de douche. Maar het katworden. Ik heb altijd nog de hoop dat... ik wou toch maar liever poes wezen.'

Tibbe liet zich op de bank vallen.

'Luister,' zie hij. 'Ik wou dat u ophield met de nonsens. U bent nooit poes geweest, dat is verbeelding, u hebt het gedroomd.'

Ze zweeg.

'Heus,' ging Tibbe door. 'Allemaal onzin.'

Minoes geeuwde en stond op.

'Wat gaat u doen?'

'Ik ga in mijn doos,' zei ze.

Fluf kronkelde zich om haar benen en samen met de grijze kat ging ze naar de hoek van de zolder waar haar doos stond.

Tibbe riep haar boos achterna: 'Als u dan een poes was... van wie was u dan de poes?'

Er kwam geen antwoord. Hij hoorde een zacht spinnerig gemauw. Een gesprek in het kats. Twee pratende katten achter het zolderschot.

Bijlage 3

Het schaap Veronica – Olifant²

Komaan, zo sprak de dominee, nu gaan wij naar de apen.
Of wilt ge naar de witte wolven, lieve dames Groen?
Er zijn zovele schepselkens voor ons vermaak geschapen...
Wij willen naar de olifant, zeiden de dames toen.

Ziedaar, dit is de olifant. Wil hij wellicht een nootje?
Kijk, zei het schaap Veronica, wat is hij lief en goed...
Dag lieve brave olifant... hè, geef ons 's een pootje.
O, riep de ene dame Groen, o wee, hij pakt mijn hoed.

Geeft hier, zei 't schaap Veronica, die mooie hoed met veren.
Kom kom, wat zijn dat voor manieren. Zeg wat moet dat nu?
Wacht even, riep de dominee, ik zal hem mores leren.
Hij klauterde het hek op met zijn zwarte paraplu.

De olifant keek even naar de dominee, aandachtig.
en slokte toen de hele hoed naar binnen. Wel welwel.
De hoed... schreeuwde de dames Groen, van zestien gulden tachtig!
Het was een echt Parijse hoed. Een exclusief model!

Kijk die gemene olifant daar nou parmantig lopen!
Ach dames, zei de dominee, ik weet, het is een strop,
maar heus, u krijgt een nieuwe hoed. Ik zal hem voor u kopen.
U krijgt er eentje met een hele struisvogel erop.

Dan zoeken we 'm zelf wel uit, zeiden de dames bits,
maar kom, nu eerst een kopje koffie, met een stukje sprits.

² Uit *Het schaap Veronica* (1951) van Annie MG Schmidt

Het schaap Veronica – Pannenkoeken³

Kom, zei het schaap Veronica, wij geven een dineetje,
wij geven een dineetje bij de lieve dames Groen;
Ee iedereen doet wat, we helpen allemaal een beetje.
Wel, zei het schaap Veronica, dat moesten we maar eens
doen.

Kom, zei het schaap Veronica, ik bak de pannenkoeken.
Maakt u de vermicellisoep en doppertjes en sla?
Ja, zeiden toen de dames Groen, maar... eerst een schortje
zoeken.
Uw schone witte krullen, juffrouw schaap Veronica!

En ik? zo zei de dominee, ik zou ook wel iets willen doen.
Ah, zeiden toen de dames Groen, wij hebben iets voor u:
Wat zoudt u ervan denken om de aardappels te schillen?
En maakt u een tomaatje schoon, dat is voor in de zjuu.

Toen ging het schaap Veronica aan 't pannenkoeken bakken!
Ze stond aan het fornuisje met het pannenkoekenmes.
Mirakel, zei de dominee, mag ik er eentje pakken.
Nee, zeiden toen de dames Groen, u krijgt er straks zes!

Dan wacht ik, zei de dominee, maar 'k ruik ook soep met ballen.
is het gepermitteerd, dat ik er eventjes van snoep?
O, lieve help, m'n bril, nou is m'n bril erin gevallen.
Wel, zei het schaap Veronica, nu is het brillensoep.

Toen visten zij de bril eruit –dat was een heel gedoe-
en aten soep met ballen en zes pannenkoeken toe.

³ Uit *Het schaap Veronica* (1951) van Annie M.G. Schmidt